საზრისის პარადოქსი: კომპლექსურობის მეთოდოლოგიური რედუქცია ლუმანის თეორიაში

თამაზ ჩადუნელი

სამაგისტრო ნაშრომი წარდგენილია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის მეცნიერებათა და ხელოვნების ფაკულტეტის ფილოსოფიის მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მინიჭების მოთხოვნის შესაბამისად

ფილოსოფია

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: ელენე ლადარია

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თბილისი 2026

განაცხადი

როგორც წარმოდგენილი სამაგისტრო ნაშრომის ავტორი, ვაცხადებ, რომ ნაშრომი წარმოადგენს ჩემს ორიგინალურ ნამუშევარს და არ შეიცავს სხვა ავტორების მიერ აქამდე გამოქვეყნებულ, გამოსაქვეყნებლად მიღებულ ან დასაცავაც წარდგენილ მასალებს, რომლებიც ნაშრომში არ არის მოხსენიებული ან ციტირებული სათანადო წესების შესაბამისად.

თამაზ ჩადუნელი

20.06.2026

აბსტრაქტი

წინამდებარე ნაშრომი იკვლევს საზრისის ცნებას ნიკლას ლუმანის სისტემების თეორიის ფარგლებში და აანალიზებს მის როლს კომპლექსურობის რედუქციის პროცესში. კვლევის ძირითად პრობლემას წარმოადგენს კითხვა, თუ როგორ ახერხებენ სოციალური და ფსიქიკური სისტემები გარემოს კომპლექსურობის დამუშავებას.

კვლევა მეთოდოლოგიურად ეფუძნება კონცეპტუალურ ანალიზს, ტექსტუალურ რეკონსტრუქციას და თეორიულ ექსპლიკაციას. ნაშრომში განხილულია სისტემისა და გარემოს განსხვავება, ავტოპოეზისი, კომუნიკაცია, კომპლექსურობა, სელექცია, თვითრეფერენცია, დაკვირვება, პირობითობა, პარადოქსი და სისტემების ოპერაციებთან დაკავშირებული სხვა ცნებები. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა საზრისის ფუნქციონირებას, როგორც ოპერაციულ მედიუმს, რომლის მეშვეობითაც სისტემები შესაძლებლობათა სიჭარბეს ამუშავებენ და უზრუნველყოფენ ოპერაციების განგრძობას.

კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ საზრისი წარმოადგენს კომპლექსურობის რედუქციის ისეთ ფორმას, რომელიც ინარჩუნებს შესაძლებლობათა ჰორიზონტს და ვერ აუქმებს იმ პირობებს, რომელთა დამუშავებასაც ცდილობს. ამდენად კომპლექსურობის რედუქცია არასოდეს არის სრული, ხოლო საზრისის ფუნქციონირება პარადოქსულ სტრუქტურას ატარებს. ნაშრომი აჩვენებს, რომ საზრისის პარადოქსი წარმოადგენს სოციალური და ფსიქიკური სისტემების ფუნქციონირების აუცილებელ პირობას.

საძიებო სიტყვები:

ნიკლას ლუმანი, საზრისი, სისტემების თეორია, კომპლექსურობა, მეთოდოლოგიური რედუქცია, ავტოპოეზისი, თვითრეფერენცია, პარადოქსი.

Abstract

This thesis examines the concept of Meaning (Sinn) within Niklas Luhmann's systems theory and analyzes its role in the process of complexity reduction. The central problem of the research concerns how social and psychic systems manage and process environmental complexity.

Methodologically, the study is based on conceptual analysis, textual reconstruction, and theoretical explication. The thesis discusses the distinction between system and environment, autopoiesis, communication, complexity, selection, self-reference, observation, contingency, paradox, and other concepts related to the operation of systems. Particular attention is devoted to the functioning of meaning as an operative medium through which systems process an excess of possibilities and ensure the continuation of their operations.

The research demonstrates that meaning constitutes a form of complexity reduction that preserves the horizon of possibilities and cannot eliminate the very conditions it seeks to process. Consequently, complexity reduction is never complete, and the functioning of meaning exhibits a paradoxical structure. The thesis argues that the paradox of meaning represents a necessary condition for the functioning of social and psychic systems.

Keywords: Niklas Luhmann, meaning, systems theory, complexity, methodological reduction, autopoiesis, self-reference, paradox.